

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město, Tel. +420 257 042 094,
ID datové schránky: qr9ab9x, e-mail: arbitr@finarbitr.cz, https://www.finarbitr.cz

Navrhovatel

Zástupce

Mgr. Lucie Růžičková
advokát
IČO 631 23 606
Jana Růžičky 1165/2a
148 00 Praha 4

Instituce

UNIQA pojišťovna, a.s.
IČO 492 40 480
Evropská 810/136
160 00 Praha 6

Č. j. FA/SR/ZP/46/2018 - 20

Praha 16. 1. 2019

Nález

Finanční arbitr příslušný k rozhodování sporů podle § 1 odst. 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 3. 1. 2018 podle § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi na návrh Navrhovatele proti Instituci, vedeném podle tohoto zákona a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, ve věci zaplacení částky ve výši 44.132 Kč s příslušenstvím jako bezdůvodného obohacení z neplatné pojistné smlouvy č. ■, takto:

Návrh se podle § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi zamítá.

Odůvodnění:

1. Podmínky řízení

Navrhovatel se domáhá vrácení zaplaceného pojistného ve výši 44.132 Kč jako bezdůvodného obohacení spolu se zákonným úrokem z prodlení, a to z důvodu absolutní neplatnosti pojistné smlouvy o životním pojištění pro její rozpor se zákonem, neboť Instituce na základě pojistné smlouvy nepřevzala pojistné riziko a nedošlo tak vůbec ke sjednání pojištění, a pro neurčitost podstatných náležitostí pojistné smlouvy o výši odkupného nebo pojistného plnění pro případ smrti nebo dožití.

Finanční arbitr zjistil, že dne 5. 6. 2006 uzavřeli Navrhovatel a Instituce pojistnou smlouvu č. ■ označenou jako Investiční životní pojištění Finance Life, s počátkem pojištění od 1. 7. 2006, pojistnou dobou 33 let, s pojištěním pro případ smrti nebo dožití a měsíčním pojistným ve výši 2.000 Kč (dále jen „Pojistná smlouva“).

Pojistná smlouva je smlouvou o životním pojištění ve smyslu § 54 a násl. zákona č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pojistné smlouvě“), resp. ve znění účinném v době uzavření Pojistné smlouvy.

Ze shromážděných podkladů finanční arbitr nezjistil, že by Navrhovatel Pojistnou smlouvu neuzavřel jako spotřebitel, tedy fyzická osoba, která nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti, jak ho definují hmotněprávní předpisy. Navrhovatel jako spotřebitel může být účastníkem řízení před finančním arbitrem, neboť jsou splněny podmínky stanovené v § 1 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 3 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi.

Finanční arbitr z obchodního rejstříku zjistil, že Instituce je pojišťovnou a podle Pojistné smlouvy i pojistitelem, může tedy být účastníkem řízení před finančním arbitrem, neboť jsou splněny podmínky stanovené v § 1 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 3 odst. 1 písm. e) zákona o finančním arbitrovi.

K rozhodování sporu mezi Navrhovatelem a Institucí je finanční arbitr příslušný, protože se jedná o spor mezi spotřebitelem a pojistitelem při výkonu práv a plnění povinností z životního pojištění ve smyslu § 1 odst. 1 písm. e) zákona o finančním arbitrovi, když k rozhodování tohoto sporu je podle § 7 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“), dána pravomoc českých soudů.

2. Tvrzení Navrhovatele

Navrhovatel tvrdí, že Pojistnou smlouvu uzavřeli s Institucí prostřednictvím pojišťovacího zprostředkovatele. Navrhovatel potvrzuje, že pojištění sjednané na základě Pojistné smlouvy bylo ukončeno k datu 1. 3. 2014 s výplatou odkupného ve výši 22.620 Kč.

Navrhovatel argumentuje, že primární funkcí Instituce je přebírat rizika od Navrhovatele a zajistit tak finanční eliminaci nahodilých událostí, a dovozuje, že pojišťovací činnost (pojištění) znamená přenesení rizika Navrhovatele na Instituci, tedy pojmovým znakem pojištění je riziko.

Navrhovatel tvrdí, že pro Pojistnou smlouvu je charakteristické, že výše pojistného plnění závisí na výnosech z investování, zatímco investiční riziko nese Navrhovatel. Navrhovatel tvrdí, že Pojistnou smlouvu lze klasifikovat jako spojení rizikového životního pojištění a investování. Navrhovatel dovozuje, že Pojistná smlouva musí být skutečně pojištěním, tzn., že pojistná funkce nesmí být potlačena natolik, aby se již o pojištění nejednalo.

Navrhovatel namítá, že Pojistná smlouva neodpovídá zákonné definici pojišťovací činnosti a definici životního pojištění. Navrhovatel odkazuje na ujednání v čl. 1. 5. Doplňkových pojistných podmínek pro investiční životní pojištění Ž/IŽP/05 ze dne 1. 1. 2005 (dále jen „Doplňkové pojistné podmínky“), podle kterého Instituce vyplatí v případě smrti Navrhovatele obmyšlené osobě aktuální hodnotu podílových jednotek navýšenou o rozdíl mezi hodnotou pojistného plnění pro případ smrti a hodnotou podílových jednotek stanovených k okamžiku smrti, přičemž v Pojistné smlouvě bylo sjednáno pojistné plnění ve výši 0 % pojistného za pojistnou dobu.

S ohledem na rozsah pojistného plnění uvedený v Pojistné smlouvě Navrhovatel považuje ujednání v čl. 1. 5. Doplňkových pojistných podmínek za neurčité, a proto je bez významu na rozsah pojistného plnění ujednání uvedené k tomuto článku v pojistce vystavené k Pojistné smlouvě. Navrhovatel považuje ujednání o výši pojistného plnění jako 0 % pojistného za systémovou vadu způsobenou snahou Instituce poskytovat jiné než pojišťovací služby, což vede k neurčitosti některých ujednání v Pojistné smlouvě a k obcházení zákona. Pojistku současně Navrhovatel považuje za jednostranně vystavené potvrzení o uzavření Pojistné smlouvy, které nemůže měnit práva a povinnosti vyplývající z Pojistné smlouvy. I pokud by pojistka představovala nový návrh na uzavření pojistné smlouvy, nebyl takový návrh řádně akceptován Navrhovatelem, protože se k němu ve lhůtě jednoho měsíce ode dne doručení nevyjádřil.

Navrhovatel tvrdí, že Pojistná smlouva neobsahuje ujednání o garantované výši pojistného plnění a obmyšlená osoba má obdržet pouze aktuální hodnotu podílového účtu. Pojistná smlouva tak neposkytuje pojistnou ochranu a Instituce na jejím základě nepřebírá pojistné riziko.

Navrhovatel namítá, že Pojistná smlouva obsahuje pouze složku investiční a svým obsahem odpovídá spíše obstaravatelské smlouvě o poskytování investičních služeb. Z důvodu

absence převzetí a přenesení pojistného rizika Institucí, není podle Navrhovatele předmětem Pojistné smlouvy pojištění a Pojistná smlouva je tak v rozporu se zákonem č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů. Navrhovatel tak považuje Pojistnou smlouvu za absolutně neplatnou podle § 39 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „starý občanský zákoník“).

Navrhovatel namítá, že Pojistná smlouva odporuje smyslu a účelu zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů, jelikož na jejím základě jsou Institucí poskytovány služby, které podléhají regulaci a povolením podle tohoto zákona, bez těchto povolení.

Navrhovatel s odkazem na § 2 zákona o pojistné smlouvě tvrdí, že podstatnou náležitostí pojistné smlouvy je sjednání rozsahu pojistného plnění. S odkazem na článek 1.4. Doplnkových pojistných podmínek namítá, že Pojistná smlouva neupravuje význam pojmu odkupní hodnota podílových jednotek, ani pojmy uzavíracích a správních nákladů, a proto je ujednání o odkupném v Pojistné smlouvě neurčitě shodně jako ujednání o pojistném plnění pro případ dožití.

Navrhovatel namítá, že platnou součástí Pojistné smlouvy se nestal ani dokument „Poplatky v investičním pojištění, tarif E05“, když Pojistná smlouva neobsahuje ujednání, které by tento dokument za součást Pojistné smlouvy označovalo. Navrhovatel současně podotýká, že tento dokument obsahuje ujednání o uzavíracích a správních poplatcích, nikoli o uzavíracích a správních nákladech.

Navrhovatel dovozuje, že v Pojistné smlouvě chybí dostatečně určité ujednání o rozsahu pojistného plnění pro případ smrti nebo dožití jako podstatné náležitosti Pojistné smlouvy. Navrhovatel dále namítá, že neurčitě je upraven v Pojistné smlouvě i způsob stanovení hodnoty podílových jednotek, když Pojistná smlouva nevymezuje pojem odkupní ceny podílových jednotek ani princip jejího stanovení.

Navrhovatel tak považuje Pojistnou smlouvu za absolutně neplatnou i podle § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku pro neurčitost ujednání o podstatných náležitostech, kterou jsou ujednání o odkupném a rozsahu pojistného plnění.

Navrhovatel namítá, že z vědomosti o výši odkupného není možné dovodit vědomost o tom, že se na úrok Navrhovatele někdo obohatil ani kdo tak učinil, a nemohlo tudíž dojít k uplynutí subjektivní promlčecí doby.

Navrhovatel odmítá ve smyslu § 3 odst. 1 starého občanského zákoníku námitku promlčení, kterou v řízení před finančním arbitrem vnesla Instituce a s odkazem na relevantní judikaturu (například rozhodnutí Ústavního soudu ČR ze dne 15. 1. 1997, sp. zn. II. ÚS 309/95 nebo Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 8. 2002, sp. zn. 25 Cdo 1839/2000) namítá, že Pojistná smlouva je neplatná pouze z důvodů na straně Instituce, promlčení by bylo pro Navrhovatele nepřiměřeně tvrdým postihem, konkrétní okolnosti vzniku Pojistné smlouvy nasvědčují odporu námítky promlčení s dobrými mravy a námitka promlčení je vnesena subjektem, který není v dobré víře a přičítá se dobrým mravům, a proto nemůže požívat právní ochrany.

3. Tvrzení Instituce

Instituce potvrzuje, že s Navrhovatelem uzavřela Pojistnou smlouvu a že Pojistná smlouva byla na základě žádosti Navrhovatele ukončena s výplatou odkupného dohodou stran ke dni 1. 3. 2014, o čemž byl Navrhovatel informován dopisem ze dne 30. 4. 2014.

Instituce odmítá nárok Navrhovatele, který vnesl v řízení před finančním arbitrem, a vznáší námitku promlčení všech nároků Navrhovatele, když poslední platbu pojistného, která by

mohla potenciálně zakládat nárok Navrhovatele na vyplacení bezdůvodného obohacení, Navrhovatel uhradil dne 4. 2. 2014, přičemž řízení před finančním arbitrem bylo zahájeno na základě návrhu Navrhovatele až dne 3. 1. 2018.

Instituce s odkazem na § 107 starého občanského zákoníku argumentuje, že ke dni zahájení řízení uplynula tříletá objektivní promlčecí lhůta veškerých plateb pojistného, které by mohly tvořit bezdůvodné obohacení a které Navrhovatel na Pojistnou smlouvu uhradil. Instituce současně dovozuje, že ještě předtím uplynula u veškerých plateb pojistného i subjektivní dvouletá promlčecí lhůta, když Navrhovatel se o možném bezdůvodném obohacení dozvěděl nejpozději dopisem ze dne 30. 4. 2014, ve kterém ho Instituce informovala o zániku Pojistné smlouvy a výši odkupného.

Instituce má za to, že obdobně uplynula i promlčecí lhůta práva domáhat se náhrady škody ve smyslu § 106 starého občanského zákoníku. Z procení opatrnosti Instituce rovněž vznáší námitku promlčení práva domáhat se relativní neplatnosti Pojistné smlouvy, která ve smyslu § 101 starého občanského zákoníku marně uplynula ve tříleté lhůtě ode dne uzavření Pojistné smlouvy, jakož i námitku promlčení nároku Navrhovatele na doplacení výše odkupného.

Instituce tvrdí, že smluvní strany si v Pojistné smlouvě sjednaly pojištění pro případ smrti s pojistnou částkou ve výši aktuální hodnoty podílových jednotek, která má být navýšena o rozdíl mezi hodnotou pojistného plnění pro případ smrti sjednaného v Pojistné smlouvě a hodnotou podílových jednotek stanovený k okamžiku smrti, když tento rozdíl činí vždy minimálně 5 % z celkové výše uhrazeného pojistného za dobu trvání pojištění. Instituce doplňuje, že garance minimální výše 5 % plnění má přitom vyplývat z pojistných podmínek ve spojení s ujednáním uvedeným v pojistce ze dne 30. 6. 2006.

Instituce argumentuje, že nedílnou součástí Pojistné smlouvy se staly především Všeobecné pojistné podmínky – obecná část UCZ/05 ze dne 1. 1. 2005, Všeobecné pojistné podmínky – zvláštní část UCZ/Ž/05 ze dne 1. 1. 2005, Doplnkové pojistné podmínky a dokument Poplatky v investičním pojištění, tarif E05, když Navrhovatel veškerou smluvní dokumentaci obdržel a podpisem návrhu Pojistné smlouvy stvrdil, že se s ní seznámil, a to včetně poplatků spojených s investičním životním pojištěním.

Instituce odmítá tvrzení Navrhovatele o neplatnosti Pojistné smlouvy pro nesjednání pojištění, když v souvislosti s Pojistnou smlouvou přebrala pojistné riziko od Navrhovatele a garantovala mu pojistné plnění v případě smrti ve výši minimálně 5 % zaplaceného pojistného.

Instituce argumentuje, že ujednání o odkupném, výši plnění pro případ smrti a uzavíracích a správních nákladech jsou v Pojistné smlouvě upravena dostatečně určitě, a proto nemůže být Pojistná smlouva posouzena jako absolutně neplatná pro neurčitost. S náklady spojenými s Pojistnou smlouvou byl Navrhovatel seznámen v dokumentu Poplatky v investičním pojištění, tarif E05.

Instituce trvá na tom, že Pojistná smlouva odpovídá právním předpisům, smluvní strany si v ní sjednaly pojištění a veškerá její ujednání jsou dostatečně určitá, a tudíž není možné dovodit její neplatnost.

4. Jednání o smíru

Finanční arbitr v souladu s § 1 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi vyzval strany sporu k jeho smírnému vyřešení, ale Navrhovatel trvá na vrácení zbylého zaplaceného pojistného a Instituce trvá na zamítnutí podaného návrhu. Smírného řešení se nepodařilo finančnímu arbitrovi dosáhnout.

5. Právní posouzení

Finanční arbitr podle § 12 odst. 1 a 3 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem o finančním arbitrovi a zvláštními právními předpisy. Finanční arbitr při svém rozhodování vychází ze skutkového stavu věci a volně hodnotí shromážděné podklady.

Finanční arbitr při rozhodování aplikuje rozhodné psané právo, posuzuje všechny shromážděné podklady samostatně i ve vzájemné souvislosti s přihlédnutím k předmětu projednávaného sporu. Finanční arbitr se tam, kde je to možné, opírá a odvolává na relevantní ustálenou judikaturu obecných soudů nebo Ústavního soudu. Finanční arbitr tak činí proto, aby jeho rozhodnutí bylo věcně a právně správné a přesvědčivé pro obě strany sporu, a zároveň i pro soud, který bude případně na základě žaloby kterékoli strany sporu rozhodnutí finančního arbitra přezkoumávat, rozhodnutí finančního arbitra jako správné potvrdil a žalobu proti němu zamítl.

Předmětem sporu mezi Navrhovatelem a Institucí je posouzení nároku Navrhovatele na zaplacení částky ve výši 44.132 Kč jako zaplaceného pojistného představující bezdůvodné obohacení spolu se zákonným úrokem z prodlení, a to z důvodu absolutní neplatnosti Pojistné smlouvy pro její rozpor se zákonem a pro neurčitost jejích podstatných náležitostí.

a. Skutková zjištění

Finanční arbitr ze shromážděných podkladů zjistil, že

- a) Navrhovatel s Institucí uzavřeli Pojistnou smlouvu dne 5. 6. 2006;
- b) na základě žádosti Navrhovatel došlo v průběhu trvání smlouvy ke změně výše měsíčního pojistného, a to od 1. 7. 2008 na 1.000 Kč a od 1. 6. 2012 na 500 Kč;
- c) Navrhovatel zaplatil Instituci v souvislosti s Pojistnou smlouvou na pojistném celkem 105.500 Kč, když poslední platbu pojistného ve výši 500 Kč Navrhovatel uhradil dne 4. 2. 2014;
- d) pojištění sjednané Pojistnou smlouvou zaniklo ke dni 1. 3. 2014 na základě výpovědi Navrhovatele;
- e) Instituce vyplatila Navrhovateli na jeho žádost dne 15. 2. 2011 mimořádný výběr ve výši 26.193 Kč, dne 15. 4. 2012 mimořádný výběr ve výši 12.555 Kč a dne 9. 5. 2014 odkupné ve výši 22.620 Kč.

b. Rozhodná právní úprava

Pojistná smlouva byla uzavřena za účinnosti zákona o pojistné smlouvě a starého občanského zákoníku. Podle § 1 odst. 2 zákona o pojistné smlouvě přitom platí, že „[n]ejsou-li některá práva a povinnosti účastníků soukromého pojištění upravena tímto zákonem nebo zvláštním právním předpisem, řídí se občanským zákoníkem“.

Podle § 3028 odst. 1 nového občanského zákoníku, který nahradil s účinností od 1. 1. 2014 starý občanský zákoník a v oblasti soukromého pojištění rovněž zákon o pojistné smlouvě, se tímto zákonem (myšleno novým občanským zákoníkem) „řídí práva a povinnosti vzniklé ode dne nabytí jeho účinnosti“ a podle odstavce 3 platí, že se právní poměry, na které se nevztahuje odstavec druhý (práva osobní, rodinná a věcná), a „vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé, včetně práv a povinností z porušení smluv uzavřených přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona“, řídí dosavadními právními předpisy, tedy zákonem o pojistné smlouvě a starým občanským zákoníkem.

Podle § 3036 nového občanského zákoníku platí, že se podle dosavadních právních předpisů až do svého zakončení posuzují i lhůty a doby, které začaly běžet přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.

Rozhodnou právní úpravou v posuzované věci je tedy zákon o pojistné smlouvě a starý občanský zákoník.

c. Neplatnost Pojistné smlouvy a námitka promlčení

Finanční arbitr se musí nejdříve vypořádat s námitkou promlčení nároků, kterou vznesla Instituce.

Pokud je nárok Navrhovatele uplatněný v řízení před finančním arbitrem promlčený, tedy uplynula-li promlčecí doba, aniž by Navrhovatel vůči Instituci svého práva domáhal, musí finanční arbitr námitku promlčení připustit a právo Navrhovateli nepřiznat, a to i kdyby bylo jinak oprávněné. Pokud by finanční arbitr námitku promlčení ignoroval, jednal by v rozporu se zákonem a Navrhovatele by vystavil soudnímu přezkumu rozhodnutí finančního arbitra a povinnosti nahradit náklady soudního řízení. Je totiž nepravděpodobné, že by se Instituce v případě, že by finanční arbitr námitku promlčení neodůvodněně odmítl, takovému rozhodnutí finančního arbitra nebránila u soudu a že by soud námitku promlčení pominul. Soudní řízení je zpoplatněno a účastník, který nebyl v řízení úspěšný, je zpravidla povinen druhé straně nahradit náklady soudního řízení (soudní poplatek, náklady právního zastoupení).

Finanční arbitr odkazuje na závěry z rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 13. 12. 2007, sp. zn. 33 Odo 896/2006, podle něhož „[d]ovolá-li se účastník občanského soudního řízení promlčení, nemůže soud promlčené právo (nárok) přiznat; návrh na zahájení řízení v takovém případě zamítne. Jestliže je v řízení uplatněna námitka promlčení, je na soudu, aby se v souladu se zásadou hospodárnosti řízení obsaženou v § 6 o. s. ř. přednostně zabýval otázkou promlčení práva, pokud to vede rychleji a účinněji k vydání rozhodnutí ve věci samé, a nikoliv nárokem samým“.

Zákon o pojistné smlouvě obsahoval speciální úpravu promlčení pouze ve vztahu k právu na plnění z pojištění, nikoli promlčení práva dovolat se vydání bezdůvodného obohacení (srov. § 8 zákona o pojistné smlouvě: „Právo na plnění z pojištění se promlčí nejpozději za 3 roky, a jedná-li se o životní pojištění (§ 54), za 10 let; promlčecí doba práva na pojistné plnění počíná běžet za 1 rok po vzniku pojistné události. To platí i v případě, kdy poškozenému vznikl přímý nárok na pojistné plnění vůči pojistiteli, nebo v případě, kdy pojištěný žádá na pojistiteli úhradu částky, kterou poskytl poškozenému jako náhradu škody, za kterou poškozenému odpovídá.“).

Z důvodu absence speciální právní úpravy se pro případ posouzení promlčení nároku na vydání bezdůvodného obohacení aplikuje obecná právní úprava promlčení obsažená ve starém občanském zákoníku. Podle § 100 odst. 1 starého občanského zákoníku platí, že „[p]rávo se promlčí, jestliže nebylo vykonáno v době v tomto zákoně stanovené (§ 101 až 110). K promlčení soud přihlédne jen k námitce dlužníka. Dovolá-li se dlužník promlčení, nelze promlčené právo věřiteli přiznat“. Dále platí, že se „[p]romlčují ... všechna práva majetková s výjimkou práva vlastnického. Tím není dotčeno ustanovení § 105. Zástavní práva se nepromlčují dříve, než zajištěná pohledávka. Nepromlčují se rovněž práva z vkladů na vkladních knížkách nebo na jiných formách vkladů a běžných účtech, pokud vkladový vztah trvá“ (srov. § 100 odst. 2 a 3 starého občanského zákoníku).

Podle § 122 odst. 2 starého občanského zákoníku platí, že „[k]onec lhůty určené podle týdnu, měsíců nebo let připadá na den, který se pojmenováním nebo číslem shoduje se dnem, na který připadá událost, od níž lhůta počíná. Není-li takový den v posledním měsíci, připadne konec lhůty na jeho poslední den“.

Pokud jde o případnou, Navrhovatelem namítanou, absolutní neplatnost Pojistné smlouvy, právo na určení absolutní neplatnosti smlouvy se nepromlčuje. Současně musí finanční arbitr vzhledem ke vznesené námitce promlčení nejprve posoudit, zda by mohl Navrhovatel z případně dovozené absolutní neplatnosti Pojistné smlouvy přiznat nějaké plnění.

Absolutní neplatnost způsobuje, že se na smlouvu hledí jako by nebyla uzavřena, resp. „*působí ze zákona (ex lege) a od počátku (ex tunc), takže subjektivní občanská práva a občanskoprávní povinnosti z takového právního úkonu vůbec nevzniknou, přičemž není rozhodné, zda účastníci smlouvy o důvodu její neplatnosti věděli*“ (srov. například rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 2008, sp. zn. 30 Cdo 4635/2007).

Podle § 451 odst. 2 starého občanského zákoníku je bezdůvodným obohacením majetkový prospěch získaný mimo jiné plněním z neplatného právního úkonu. Podle § 457 starého občanského zákoníku platí, že „*[j]e-li smlouva neplatná nebo byla-li zrušena, je každý z účastníků povinen vrátit druhému vše, co podle ní dostal*“.

Podle § 107 odst. 1 starého občanského zákoníku platí, že „*[p]rávo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení se promlčí za dva roky ode dne, kdy se oprávněný dozví, že došlo k bezdůvodnému obohacení a kdo se na jeho úkor obohatil*“; jedná se o tzv. subjektivní dobu, neboť její běh je závislý na vědomosti dotčené osoby o tom, že se na její úkor jiný obohatil. Podle 107 odst. 2 starého občanského zákoníku platí, že „*[n]ejpozději se právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení promlčí za tři roky, a jde-li o úmyslné bezdůvodné obohacení, za deset let ode dne, kdy k němu došlo*“; v tomto případě se jedná o tzv. objektivní dobu, která není závislá na vědomosti dotčené osoby o bezdůvodném obohacení. K významu zákonné úpravy dvou promlčecích dob srov. například rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 11. 2012, sp. zn. 28 Cdo 161/2012.

V případě práva na vydání bezdůvodného obohacení by musel Navrhovatel svůj nárok uplatnit v promlčecí době u soudu nebo finančního arbitra (srov. § 112 věta první starého občanského zákoníku, že „*[u]platní-li věřitel v promlčecí době právo u soudu nebo u jiného příslušného orgánu a v zahájeném řízení řádně pokračuje nebo je-li ohledně jeho práva zahájena mediace podle zákona o mediaci, promlčecí doba neběží od tohoto uplatnění po dobu řízení nebo od tohoto zahájení po dobu mediace*“ a § 8 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi, podle něhož „*[p]odání návrhu má na promlčení a prekluzi tytéž právní účinky, jako kdyby byla v téže věci podána žaloba u soudu*“).

V případě bezdůvodného obohacení platí, že promlčení nároku na uplatnění práva nastane, uplyne-li i jen jedna z promlčecích dob (srov. například rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 18. 1. 2010, sp. zn. 28 Cdo 3148/2009 a ze dne 1. 6. 2015, sp. zn. 28 Cdo 5129/2014).

Finanční arbitr rovněž musí považovat každou jednotlivou platbu pojistného za samostatný nárok, u kterého běží promlčecí doba samostatně, a to s odkazem na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2014, sp. zn. 33 Cdo 466/2014, podle kterého platí, že „*[p]ři postupném pokračujícím získávání majetkového prospěchu (hodnot) se z hlediska promlčení považují za samostatné nároky na vydání plnění z bezdůvodného obohacení nároky, které vznikly ze samostatných oddělitelných případů bezdůvodného obohacení, i když jde o stejné subjekty a stejné skutkové podstaty bezdůvodného obohacení. K uplatnění každého takového práva na plnění z bezdůvodného obohacení začínají běžet objektivní i subjektivní promlčecí doby zvlášť*“.

Z předložených podkladů finanční arbitr zjistil, že Instituce přijala poslední platbu běžného pojistného, která by mohla na úkor Navrhovatele představovat bezdůvodné obohacení Instituce z Pojistné smlouvy, dne 4. 2. 2014. Navrhovatel však zahájil řízení před finančním arbitrem až dne 3. 1. 2018, tj. v době, kdy tříletá objektivní promlčecí doba nároku na vydání bezdůvodného obohacení z poslední platby pojistného již uplynula (4. 2. 2017).

Jelikož marně uplynula objektivní promlčecí doba nároku na vydání bezdůvodného obohacení, finanční arbitr se již z důvodu procesní ekonomie dále nezabýval subjektivní promlčecí dobou pro uplatnění práva na vydání bezdůvodného obohacení.

Pokud se jedná o argumentaci Navrhovatele, že Instituce vznesla námitku promlčení v rozporu s dobrými mravy, finanční arbitr připomíná, že vznést námitku promlčení, která přispívá právní jistotě, je právem každého účastníka smluvního vztahu. Finanční arbitr odkazuje na závěry Ústavního soudu v usnesení ze dne 4. 7. 2002, sp. zn. III. ÚS 21/02, že *„[ú]čelem promlčení je jednak stimulovat subjekty k včasnému vykonání subjektivních občanských práv (pohledávek), jednak čelit tomu, aby dlužníci nebyli ohledně svých povinností vystaveni po časově neurčité době donucujícímu zákroku (tzv. vynutitelnosti) ze strany soudů. Tím institut promlčení v souladu s požadavkem právní jistoty brání existenci dlouhotrvajících občanských subjektivních práv a jim odpovídajících povinností, které jsou – zejména pokud jde o jejich dokazování po uplynutí delší doby – vždy spjaté s určitou sporností. Lze tedy říci, že povinnému subjektu je poskytnuta námitka promlčení jako účinná možnost ochrany před výše uvedenými negativními dopady dlouhotrvajících občanských subjektivních práv. Je pak na úvaze tohoto povinného subjektu, zda námitku promlčení uplatní či nikoliv. Současně je třeba připomenout, že občanský zákoník zdůrazňuje i vlastní přičinění subjektů pro ochranu svých práv a požaduje, aby především ony samy sledovaly svá subjektivní práva a činily takové kroky, aby nedocházelo k jejich ohrožování a poškozování. Ústavní soud současně považuje za nezbytné zdůraznit, že institut promlčení patří k těm zásadním a závažným institutům občanského práva hmotného, ale i právního řádu jako celku, že nelze do jeho výkladu zasahovat ať již extenzivně, či restriktivně aplikací dalších obecných institutů právního řádu, tj. i aplikací obecných zásad“.*

V souvislosti s § 3 odst. 1 starého občanského zákoníku („Výkon práv a povinností vyplývajících z občanskoprávních vztahů nesmí bez právního důvodu zasahovat do práv a oprávněných zájmů jiných a nesmí být v rozporu s dobrými mravy“) Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 8. 2. 2011, sp. zn. 21 Cdo 85/2010, mj. vyslovil, že je možné posoudit uplatnění námitky promlčení jako rozporné s dobrými mravy, ale *„jen v těch výjimečných případech, kdy by bylo výrazem zneužití tohoto práva na úkor účastníka, který marné uplynutí promlčecí doby nezavinil, a vůči němuž by za takové situace zánik nároku na plnění v důsledku uplynutí promlčecí doby byl nepřiměřeně tvrdým postihem ve srovnání s rozsahem a charakterem jím uplatňovaného práva a s důvody, pro které své právo dosud neuplatnil. Tyto okolnosti by pak musely být naplněny v natolik výjimečné intenzitě, aby byl odůvodněn tak významný zásah do principu právní jistoty, jakým je odepření práva uplatnit námitku promlčení“.*

V tomto případě se Navrhovatel nedomáhal svých práv před marným uplynutím promlčecí doby, ačkoliv měl po několik let dostatek informací k podání žaloby k soudu, případně návrhu k finančnímu arbitrovi. Finanční arbitr ze shromážděných podkladů nezjistil, že by k promlčení uplatněného nároku Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení došlo výlučně vinou Instituce nebo že by námitka promlčení byla projevem zneužití práva na úkor Navrhovatele, natož pak, aby některý z těchto důvodů byl naplněn v tak výjimečné intenzitě, která by odůvodňovala odepření možnosti uplatnit námitku promlčení pro rozpor s dobrými mravy.

6. K výroku nálezu

Finanční arbitr ze shromážděných podkladů a po jejich pečlivém právním posouzení zjistil, že právo Navrhovatele na zaplacení částky ve výši 44.132 Kč z titulu práva na vydání bezdůvodného obohacení (protože Pojistná smlouva je neplatná) je promlčené.

Finanční arbitr musel odmítnout i námitku Navrhovatele, že by Instituce vznesla námitku promlčení v rozporu s dobrými mravy. Marné uplynutí promlčecí doby práv uplatněných v souvislosti s bezdůvodným obohacením Instituce zavinil vlastní nečinností Navrhovatel.

Na základě všech výše uvedených skutečností rozhodl finanční arbitr tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto nálezu.

Poučení:

Proti tomuto nálezu lze podle § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi do 15 dnů od jeho doručení podat písemně odůvodněné námitky k finančnímu arbitrovi. Práva podat námitky se lze vzdát. Včas podané námitky mají odkladný účinek.

Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi, nález, který již nelze napadnout námitkami, je v právní moci.

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr

Doručuje se
Navrhovatel – datová schránka zástupce 28eggh
Instituce – datová schránka andcicx

